

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ ”
(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено професором кафедри фінансів і статистики *Г. І. Філіною*

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 11 від 16.02.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 12 від 25.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Філіна Г. І. Навчальна програма дисципліни “Теорія фінансів” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Теорія фінансів”, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт (рефератів), питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2010
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс “Теорія фінансів” має на меті вивчення економічної категорії фінансів як особливої форми суспільних відносин, матеріальною основою яких є гроші. У результаті вивчення курсу студенти опанують базові знання з організації і функціонування фінансів держави, підприємств і населення у їх взаємозв’язку. Вивчення цієї дисципліни дасть змогу фахівцю послідовно набути цілісного уявлення про фінансову систему держави, її елементи, а також про міжнародні фінансові відносини.

Вивчення дисципліни здійснюється згідно із навчальним планом, програмою, списком літератури й іншими організаційно-методичними матеріалами МАУП.

Особлива увага при вивченні курсу має приділятися законодавчим засадам функціонування фінансів в Україні, знання яких обов’язкове.

Результатом вивчення дисципліни є написання контрольної роботи у вигляді реферату на одну з наведених далі тем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН **дисципліни** **“ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ”**

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Державні фінанси
1	Сутність і функції фінансів
2	Фінансова система та її елементи
3	Державні фінанси
4	Державний кредит
5	Фінансовий контроль
	Змістовий модуль II. Фінанси підприємств і фінанси населення
6	Основи фінансів підприємств різних форм власності
7	Фінанси населення
	Змістовий модуль III. Структура фінансової системи
8	Фінансовий ринок і його роль у фінансовій системі
9	Функціонування грошово-кредитного і фондового ринків
10	Страховання як особливий елемент фінансової системи
11	Міжнародні фінансові відносини
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ТЕОРІЯ ФІНАНСІВ”

Змістовий модуль I. Державні фінанси

Тема 1. Сутність і функції фінансів

Виникнення фінансів як специфічних економічних відносин. Економічна сутність категорії фінансів. Гроші — матеріальна основа фінансів. Валовий внутрішній продукт (ВВП) як джерело формування фінансів. Формування грошових фондів держави, суб'єктів господарювання і населення у процесі розподілу ВВП. Розподільна і контрольна функції фінансів. Розподільна функція фінансів як основа механізму концентрації та використання фінансів держави, підприємств і домогосподарств.

Література [24; 28; 32]

Тема 2. Фінансова система та її елементи

Фінансова система як сукупність ланок економічних відносин. Функції фінансової системи. Інфраструктура фінансової системи. Елементи фінансової системи: фінанси держави, фінанси підприємств, фінанси населення, бюджетна система, грошово-кредитна система, валютний ринок, фондовий ринок, страховий ринок. Управління фінансовою системою країни. Визначення, цілі і зміст фінансової політики держави. Види фінансової політики держави на різних стадіях циклічного розвитку економіки. Внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на фінансову політику держави. Поняття про фінансовий механізм і його інструменти.

Література [24; 28; 32]

Тема 3. Державні фінанси

Сутність і завдання державних фінансів. Склад державних фінансів. Бюджетна система України: структура, принципи побудови, організація. Джерела формування бюджетних ресурсів. Податкова система України: основи побудови, законодавча база. Сутність і види податків. Прямі і непрямі податки. Загальнодержавні і місцеві податки та збори. Податки у формуванні бюджету і державних позабюджетних фондів. Структура витрат бюджетів різних рівнів. Фор-

мування доходів бюджетів різних рівнів. Трансфертні надходження у державний бюджет і місцеві бюджети. Податкові і неподаткові джерела бюджетних коштів. Чинники виникнення бюджетного дефіциту і шляхи його покриття. Бюджетний процес: складання, затвердження, контроль за виконанням бюджетів різних рівнів. Призначення і формування державних і недержавних позабюджетних фондів різних рівнів.

Література [1–4; 9–12; 16; 18; 23–25; 28]

Тема 4. Державний кредит

Сутність і функції державного кредиту як економічної категорії. Держава як позичальник, кредитор і гарант. Вплив державних запозичень на стан економіки. Виникнення і види державного боргу. Показники навантаження державного боргу на економіку. Емісійний і неемісійний способи покриття державного боргу. Внутрішні і зовнішні джерела покриття державного боргу. Управління державним боргом.

Література [1; 2; 18; 24; 28; 32]

Тема 5. Фінансовий контроль

Фінансовий контроль як нагляд за дотриманням фінансового законодавства. Фінансовий контроль як елемент управління державними фінансами всіх рівнів і фінансами суб'єктів господарювання. Система і принципи фінансового контролю у країнах з розвинутою ринковою економікою. Форми фінансового контролю за регламентом, часом, суб'єктами і об'єктами контролю. Методи фінансового контролю. Аудиторський контроль.

Література [1; 2; 16; 24; 28]

Змістовий модуль II. Фінанси підприємств і фінанси населення

Тема 6. Основи фінансів підприємств різних форм власності

Принципи організації фінансів прибуткових (комерційних) підприємств. Зовнішні і внутрішні фінансові відносини комерційних підприємств. Власний і запозичений капітал. Джерела формування фінансів (капіталу) прибуткових підприємств: статутний фонд, амортизація, прибуток, зовнішнє фінансування власного капіталу, запозичення. Витрати і доходи підприємства. Утворення прибутку під-

приємства та його використання у господарській діяльності. Рентабельність активів, рентабельність виробництва. Платоспроможність і кредитоспроможність підприємства. Цілі і завдання управління фінансами підприємств. Управління фінансами прибуткових підприємств на основі грошового потоку.

Фінанси неприбуткових підприємств, які працюють на основі бюджетного фінансування і на основі самоокупності. Принципи організації фінансів неприбуткових підприємств. Організація фінансів підприємств з кошторисним фінансуванням: бюджетне фінансування, фінансування з централізованих фондів об'єднань і асоціацій. Принципи кошторисного фінансування. Організація фінансів громадських організацій, їх особливості.

Література [1; 22; 27; 28]

Тема 7. Фінанси населення

Фінанси населення як фонд споживання країни. Джерела формування фінансів домашніх господарств. Структура витрат населення за напрямками споживання. Матеріальні та духовні блага, що споживаються населенням. Поняття мінімальних соціально значущих потреб, що фінансуються за рахунок бюджетних коштів. Економічна сутність і зміст соціальних державних гарантій. Напрями соціального захисту населення. Принципи здійснення соціального захисту. Джерела фінансування соціальних гарантій населенню. Інвестиційна діяльність населення.

Література [24; 28; 32]

Змістовий модуль III. Структура фінансової системи

Тема 8. Фінансовий ринок і його роль у фінансовій системі

Економічна сутність і призначення фінансового ринку. Ефективність фінансового ринку – оптимізація розподілу фінансових ресурсів. Механізм функціонування: взаємодія попиту і пропозиції на грошові ресурси. Структура фінансового ринку за ознакою довгостроковості капіталу: грошовий ринок і ринок капіталів. Структура фінансового ринку за видами фінансових ресурсів. Інфраструктура фінансового ринку. Фінансові інститути на ринку фінансових послуг: види, функції, способи мобілізації капіталу. Державне регулювання ринку фінансових послуг.

Література [1–6; 20; 28; 32]

Тема 9. Функціонування грошово-кредитного і фондового ринків

Структура грошово-кредитного ринку: ринок грошових коштів, короткострокових фінансових активів і валютних ресурсів. Грошові потоки кредитного ринку. Кредитна система: форми і методи кредитування, фінансові інститути. Види кредитів. Банківсько-кредитна система України: елементи, законодавча основа. Роль НБУ в банківській системі України. Формування ресурсів комерційного банку. Розміщення ресурсів комерційного банку: принципи, прямі і непрямі вкладення. Активні та пасивні операції комерційного банку. Структура фондового ринку: ринок цінних паперів, ринок середньо- і довгострокових банківських кредитів. Фінансові інструменти ринку цінних паперів: основні та похідні цінні папери. Структура ринку цінних паперів: організований і неорганізований ринки. Фондова біржа та її роль на ринку цінних паперів. Електронна форма організації торгівлі цінними паперами (позабіржові системи торгів). Учасники ринку цінних паперів. Проблеми становлення фондового ринку України.

Література [1–6; 20; 25; 28]

Тема 10. Страхування як особливий елемент фінансової системи

Економічна сутність і значення страхування. Державні страхові фонди. Поняття колективної відповідальності у страхуванні. Учасники страхового ринку. Галузі, форми і види страхування. Перестраховування. Формування фінансів страхових організацій: власний і залучений капітал. Формування і використання страхових резервів. Тарифна політика. Інвестиційна діяльність страхувальника: принципи, напрями, законодавчі обмеження. Державне регулювання страхової діяльності.

Література [1; 12; 21; 26; 28]

Тема 11. Міжнародні фінансові відносини

Роль фінансів у розвитку міжнародних зв'язків і світової торгівлі. Фактори, що впливають на міжнародні фінансові потоки. Грошові потоки в міжнародних фінансових відносинах: оплата експорту та імпорту, фінансові операції, міждержавна допомога. Формування міжнародних фінансів: фінансів міжнародних організацій і фінансових інститутів. Фінансові інститути ООН. Світова валютна система.

Міжнародні фінансові ринки і світові фінансові центри. Валютний курс. Види конвертованості валют. Валютна система України.

Література [24; 28; 29]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольну роботу студенти виконують у вигляді реферату на одну з наведених далі тем або за програмним матеріалом. Обов'язковою умовою при виконанні контрольної роботи є подання у списку літератури законодавчих і нормативних актів, регулюючих сферу фінансових питань, висвітлюваних у рефераті. Доцільно виконувати контрольну роботу на прикладах фактичних даних за місцем роботи студента.

Реферат повинен містити наступні розділи: вступ, основну частину, висновки, список використаної літератури, додаток.

Загальний обсяг контрольної роботи – 15–20 с. машинописного тексту формату А4. Контрольна робота оформлюється відповідно до діючих у МАУП “Методичних рекомендацій по підготовці і оформленню контрольних завдань і робіт”.

Тему реферату студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер теми реферату	Перша літера прізвища студента	Номер теми реферату
А	1	О	15
Б	2	П	16
В	3	Р	17
Г	4	С	18
Д	5	Т	19
Е	6	У	20
Є	7	Ф	21
Ж	8	Х	22
З	9	Ц	23
І, Ї	10	Ч	24
К	11	Ш	25
Л	12	Щ	26
М	13	Ю	27
Н	14	Я	28

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ (РЕФЕРАТИВ)

1. Фінанси як форма економічних відносин: історичні чинники виникнення, сутність, особливості.
2. Джерела формування фінансових ресурсів фінансової системи: фінанси держави, підприємств і населення.
3. Функції фінансів в економіці.
4. Фінансова система України і напрями її розвитку.
5. Формування фінансової політики держави у складі загальної економічної політики.
6. Бюджетна система України.
7. Державні фінанси: сутність, структура, джерела формування.
8. Економічна сутність, роль і види податків у формуванні державних фінансів.
9. Податкові та неподаткові джерела державних фінансів.
10. Державний кредит і його роль у функціонуванні державних фінансів.
11. Державний борг: чинники виникнення форми, методи управління.
12. Призначення і формування державних позабюджетних фондів в Україні.
13. Формування фінансів комерційних підприємств: принципи, структура, джерела.
14. Склад і призначення активів підприємства.
15. Валовий прибуток підприємства і його розподіл в умовах ринкової економіки.
16. Фінанси неприбуткових підприємств і бюджетних організацій.
17. Фінанси населення за джерелами формування та напрямками використання.
18. Економічна сутність і зміст соціального захисту населення.
19. Економічна сутність страхування та формування фінансів страхового ринку.
20. Призначення, структура та механізм функціонування фінансового ринку.
21. Проблеми розвитку фінансового ринку України.
22. Грошово-кредитна система України і напрями її розвитку.
23. Формування і розміщення ресурсів комерційного банку.
24. Фондовий ринок України: структура, інструменти, учасники, правове регулювання.

25. Роль і механізм функціонування організованого фондового ринку.
26. Принципи, форми, організація фінансового контролю. Фінансовий контроль в Україні.
27. Міжнародні фінансові потоки і міжнародні фінансові інститути.
28. Поняття валюти та валютної системи. Валютна система України та її регулювання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність фінансів як економічних відносин з організації доходів держави. Історичні передумови виникнення фінансів.
2. Ресурси фінансової системи: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси населення.
3. Фондова форма фінансових ресурсів, її переваги.
4. Зміст і дія функцій фінансів у ринковій економіці.
5. Утворення первинних і вторинних доходів у процесі розподілу національного доходу.
6. Фінансова система України як сукупність ланок фінансових відносин, її структура та функції.
7. Інфраструктура фінансової системи України.
8. Сутність і завдання фінансової політики держави у складі загальної економічної політики.
9. Інструменти впливу фінансової політики на економічний розвиток країни.
10. Сутність, завдання і склад державних фінансів України за рівнями бюджетної системи.
11. Структура, принципи побудови та законодавча основа бюджетної системи України.
12. Функції бюджетної системи України.
13. Особливості витрат Державного та місцевих бюджетів.
14. Бюджетні повноваження органу влади та їх фінансування.
15. Принципи формування доходів бюджетів різних рівнів: власні доходи та трансферти вирівнювання.
16. Види трансфертів у бюджетній системі України.
17. Економічна сутність і роль податків у формуванні державних фінансів.
18. Принципи формування податкової системи.

19. Класифікація і основні види податків в Україні.
20. Неподаткові джерела доходів Державного і місцевих бюджетів.
21. Зміст бюджетного процесу в Україні, його законодавча основа.
22. Бюджетний дефіцит і чинники, що його зумовлюють.
23. Емісійний і неемісійний шляхи покриття бюджетного дефіциту.
24. Поняття державного кредиту як економічних відносин держави.
25. Держава як позичальник і гарант на фінансовому ринку.
26. Діяльність держави як позичальника на зовнішньому ринку цінних паперів.
27. Діяльність держави як позичальника на внутрішньому ринку цінних паперів.
28. Держава як кредитор на фінансовому ринку. Цілі державного кредитування.
29. Виникнення державного боргу та його види.
30. Внутрішній і зовнішній державний борг.
31. Поняття обслуговування державного боргу і його навантаження на бюджет країни.
32. Управління державним боргом у вигляді прямих боргових зобов'язань.
33. Управління державним боргом у вигляді боргових цінних паперів.
34. Види та призначення державних позабюджетних фондів в Україні.
35. Джерела формування фінансів державних позабюджетних фондів.
36. Принципи формування фінансів прибуткових (комерційних) підприємств.
37. Склад власних коштів підприємства як статутний і додатковий капітал.
38. Структура позикового капіталу підприємства за видами позик.
39. Комерційний товарний кредит, його призначення та джерела фінансування.
40. Фінансові ресурси, тимчасово залучені у капітал підприємства.
41. Структура необоротних активів підприємства за видами активів і джерела їх фінансування.
42. Структура оборотних активів підприємства за видами активів і джерела їх фінансування.
43. Валовий прибуток підприємства, чистий прибуток підприємства і його розподіл в умовах ринкової економіки. Показники рентабельності.

44. Фінансові ресурси неприбуткових підприємств і організацій з поточним бюджетним фінансуванням діяльності. Кошторисна форма планування фінансів.
45. Особливості формування фінансів громадських організацій (спеціальних, цільових і благодійних фондів, добровільних організацій).
46. Види та призначення фінансового планування.
47. Структура доходів і витрат населення (домогосподарств).
48. Сутність, форми і джерела фінансування державних соціальних гарантій населенню.
49. Цілі, джерела та види інвестиційної діяльності населення.
50. Визначення та економічна сутність фінансового ринку в обігу фінансових ресурсів. Попит і пропозиція грошей.
51. Функції фінансового ринку.
52. Структура фінансового ринку за часовою ознакою (грошовий ринок і ринок капіталів).
53. Структура фінансового ринку за видами фінансових ресурсів.
54. Суб'єкти (учасники) фінансового ринку України.
55. Грошово-кредитна система України як поєднання грошової та кредитної систем. Визначення та елементи грошової системи. Визначення та структура кредитної системи.
56. Інструменти ринку позикових капіталів і валютного ринку.
57. Поняття грошей і їх історичний розвиток.
58. Сучасні форми грошей і грошові еквіваленти.
59. Грошова маса, грошові агрегати та їх призначення у регулюванні грошової маси.
60. Банківська система України, її розвиток.
61. Функції Національного банку України у банківській системі.
62. Формування ресурсів комерційних банків (пасивні операції банку).
63. Активні операції комерційних банків із розміщення коштів.
64. Небанківські фінансові інститути у структурі грошово-кредитної системи, їх види та функції.
65. Діяльність пенсійних фондів і страхових компаній на фінансовому ринку.
66. Економічна сутність і функції страхування. Поняття колективної відповідальності у страхуванні.
67. Форми страхових резервних фондів: самострахування, централізоване страхування, колективне страхування. Інструменти страхового ринку.

68. Обов'язкова і добровільна форми страхування. Галузі, підгалузі і види страхування.
69. Грошові відносини на страховому ринку. Суб'єкти страхового ринку.
70. Економічна сутність перестрахування та його значення для розвитку страхового ринку.
71. Джерела формування фінансів страхової компанії. Статутний і гарантійний фонд страховика.
72. Поняття технічних резервів страховика.
73. Інвестиційна політика страховика на фінансовому ринку.
74. Принципи визначення ціни страхової послуги, тарифна ставка, бруто-ставка, нетто-ставка, навантаження.
75. Значення фондового ринку у формуванні фінансових ресурсів держави і суб'єктів господарювання.
76. Організований і неорганізований фондовий ринок.
77. Первинний і вторинний ринок цінних паперів. Емісія цінних паперів.
78. Інструменти фондового ринку: основні та похідні цінні папери.
79. Державне регулювання ринку цінних паперів.
80. Сутність фінансового контролю та його класифікація за видами контролю.
81. Форми і методи здійснення фінансового контролю.
82. Зміст, функції та органи державного фінансового контролю на різних рівнях управління фінансами.
83. Види і завдання недержавного фінансового контролю.
84. Зміст міжнародних фінансових відносин і види міжнародних фінансових потоків за каналами міжнародних розрахунків.
85. Чинники, що впливають на обсяг і напрями міжнародних грошових потоків.
86. Інфраструктура міжнародних фінансів та їх грошові потоки.
87. Визначення валюти як особливої національної грошової одиниці.
88. Система світових валютних ринків (національні, світові, регіональні) та їх інфраструктура.
89. Формування валютного курсу: основа курсів валют, поточний курс, види котирувань валют.
90. Валютна система України, її інфраструктура та напрями розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавча і нормативна

1. *Конституція* України. — К.: Преса України, 1997. — Ст. 85, 95, 96, 97, 98, 116, 119, 138, 142, 143.
2. *Закон* України “Про Державний бюджет України” на поточний рік.
3. *Закон* України “Про державний внутрішній борг” // *Голос України*. — 1992. — Жовт. — С. 3.
4. *Закон* України “Про банки і банківську діяльність” від 20.03.91 // *Закони України*. — К.: 1996. — Т. 1.
5. *Закон* України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30.10.96 // *ВВР України*. — 1996. — № 51.
6. *Закон* України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18.06.91 // *ВВР України*. — 1991. — № 38.
7. *Закон* України «Про внесення змін до Закону України “Про систему оподаткування”» від 18.02.97 // *ВВР України*. — 1997. — № 16.
8. *Закон* України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 21.09.99 // *Уряд. кур’єр*. — 1999. — № 215.
9. *Закон* України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування у зв’язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням” від 18.01.01 // *Уряд. кур’єр*. — 2001. — № 38.
10. *Закон* України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 23.03.2000 // *Уряд. кур’єр*. — 2000. — № 72.
11. *Закон* України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування” від 03.12.97 // *ВВР України*. — 1998. — № 11, 12.
12. *Закон* України “Про страхування” від 07.03.96 // *ВВР України*. — 1996. — № 18.
13. *Закон* України “Про Рахункову палату Верховної Ради України” від 11.07.96 // *ВВР України*. — 1996. — № 43.
14. *Закон* України «Про внесення змін до Закону України “Про державну податкову службу в Україні”» від 05.02.98 // *ВВР України*. — 1998. — № 29.

15. Закон України “Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні” від 26.01.93 // ВВР України. — 1993. — № 13.
16. *Бюджетний кодекс України* // Уряд. кур’єр. — 2001. — № 131.
17. *Указ Президента України “Про Державне Казначейство України”* // Діло. — 1995. — № 43.

Основна

18. *Василик О. Д.* Державні фінанси України. — К.: НІОС, 2002.
19. *Базидевич В. Д.* Державні фінанси. — К.: Атіка, 2002.
20. *Вступ до банківської справи* / Відп. ред. М. І. Савлук. — К.: Лібра, 1998.
21. *Горбач Л.* Страхова справа. — К.: КОНДОР, 2003.
22. *Зятківський І. В.* Фінанси підприємств. — К.: Кондор, 2003.
23. *Кравченко В.* Місцеві фінанси України. — К.: Знання, 1999.
24. *Опарін В. М.* Фінанси (Загальна теорія). — К.: КНЕУ, 2003.
25. *Петренко Ю. В., Рожко О. Д.* Місцеві фінанси. Опорний конспект лекцій. — К.: Кондор, 2004.
26. *Страхування* / За ред. С. С. Оселедець. — К.: КНЕУ, 2002.
27. *Фінанси підприємств* / За ред. А. М. Подерьогіна. — К.: КНЕУ, 2000.
28. *Фінанси (теоретичні основи)* / За ред. М. В. Грідчіної, В. Б. Захочая. — К.: МАУП, 2004.

Додаткова

29. *Международные, валютно-кредитные и финансовые отношения* / Под ред. Л. Н. Красавиной. — М.: Финансы и статистика, 1994.
30. *Мозговой О. Н.* Фондовый рынок Украины. — К.: Фенікс, 1997.
31. *Рынок ценных бумаг: Учебник* / Под ред. В. А. Галанова, А. И. Басова. — М.: Финансы и статистика, 1996.
32. *Финансы: Учебник для вузов* / Под ред. Л. А. Дробозиной. — М.: Финансы, 1999

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Теорія фінансів ”	3
Зміст дисципліни “Теорія фінансів ”	4
Вказівки до виконання контрольної роботи	8
Теми контрольних робіт (рефератів)	9
Питання для самоконтролю	10
Список літератури	14

Відповідальний за випуск	<i>Ю. В. Нешкуренко</i>
Редактор	<i>О. І. Маєвська</i>
Комп’ютерне верстання	<i>М. М. Соколовська</i>

Зам. № ВКЦ-4640

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*